

DO 2008200906231

Vraag nr. 121 van de heer volksvertegenwoordiger Christian Brotcorne van 15 januari 2009 (Fr.) aan de Vice-eersteminister en minister van Werk en Gelijke Kansen:

Regels voor de toepassing van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen. (MV 8276)

Overeenkomstig het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele werkplaatsen moet de bouwdirectie belast met het ontwerp voor de verwezenlijking van bouwwerken met een totale oppervlakte kleiner dan 500 m² waar werken worden uitgevoerd door meerdere aannemers, een coördinator-ontwerp aanstellen tijdens de studiefase van het ontwerp van het bouwwerk.

Indien het ontwerp van het bouwwerk wettelijk de medewerking van een architect vereist, wordt de functie van coördinator-ontwerp uitgeoefend door hetzij een architect, hetzij een coördinator-ontwerp.

1. a) Zijn de regels in artikel 4bis van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 van toepassing ongeacht de hoedanigheid van de opdrachtgever?

b) Moet er, met andere woorden, een onderscheid gemaakt worden tussen een opdrachtgever die een publiek-rechtelijk orgaan is - zoals inzonderheid een gemeente - en andere opdrachtgevers?

c) Zo ja, welk onderscheid?

2. a) Moet de opdrachtgever de coördinator-ontwerp aanstellen, of moet de projectontwerper die aangesteld is als bouwdirectie belast met het ontwerp, dat doen voor rekening van de opdrachtgever?

b) Moet met andere woorden de gemeente, ingeval zij een projectontwerper aanstelt, de coördinator-ontwerp aanstellen of moet de projectontwerper dat doen?

3. a) Mag de opdrachtgever, indien het ontwerp van het bouwwerk de medewerking van een architect wettelijk vereist, ervan uitgaan dat hij alleen maar een architect die ingeschreven is op de tabel van de Orde van Architecten in de arm hoeft te nemen om aan de verplichtingen van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 te voldoen?

b) Zo ja, waarom?

c) Zo niet, waarom niet?

4. Welke mogelijke sancties zouden de opdrachtgever opgelegd worden als er geen coördinator-ontwerp wordt aangesteld?

DO 2008200906231

Question n° 121 de monsieur le député Christian Brotcorne du 15 janvier 2009 (Fr.) à la Vice-première ministre et ministre de l'Emploi et de l'Égalité des chances:

Modalités d'application de l'arrêté royal du 25 janvier 2001 concernant les chantiers temporaires ou mobiles. (QO 8276)

Conformément à l'arrêté royal du 25 janvier 2001 concernant les chantiers temporaires ou mobiles, la réalisation d'ouvrages dont la surface totale est inférieure à 500 m² et où des travaux sont exécutés par plusieurs entrepreneurs implique la désignation d'un coordinateur-projet lors de la phase d'étude du projet de l'ouvrage par le maître d'oeuvre chargé du projet.

Si le projet de l'ouvrage requiert légalement la collaboration d'un architecte, la fonction de coordinateur-projet est exercée soit par un architecte, soit par un coordinateur-projet.

1. a) Les règles prévues à l'article 4bis de l'arrêté royal du 25 janvier 2001 sont-elles applicables quelle que soit la qualité du maître d'ouvrage?

b) En d'autres termes, convient-il d'opérer une distinction selon que le maître de l'ouvrage constitue un pouvoir public - dont notamment une commune - ou non?

c) Dans l'affirmative, laquelle?

2. a) Appartient-il au maître de l'ouvrage de désigner le coordinateur-projet ou cette désignation relève-t-elle de l'auteur de projet qui a été désigné comme maître d'oeuvre chargé de la conception de l'ouvrage pour le compte du maître de l'ouvrage?

b) En d'autres termes, et dans le cas où une commune désigne un auteur de projet, incombe-t-il à la commune de désigner le coordinateur-projet ou cette obligation incombe-t-elle à l'auteur de projet?

3. a) Dès lors que l'ouvrage requiert légalement la collaboration d'un architecte, le maître de l'ouvrage peut-il considérer que le simple fait de faire appel à un architecte inscrit au tableau de l'Ordre des architectes permet de satisfaire aux obligations de l'arrêté royal du 25 janvier 2001?

b) Si oui, pourquoi?

c) Si non, pourquoi?

4. En l'absence de la désignation d'un coordinateur-projet, quelles sanctions éventuelles seraient appliquées au maître de l'ouvrage?

5. a) Zou de opdrachtgever zijn goede trouw kunnen inroepen als hij wel een architect had aangesteld om het ontwerp te maken?

b) Zo niet, waarom niet?

Antwoord van de Vice-eersteminister en minister van Werk en Gelijke Kansen van 26 juni 2009, op de vraag nr. 121 van de heer volksvertegenwoordiger Christian Brotcorne van 15 januari 2009 (Fr.):

1/ Artikel 4bis van het koninklijk besluit van 25 januari 2001 betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen bevat drie voorschriften:

a) de verplichting om een coördinator-ontwerp aan te stellen voor elk bouwwerk waarvan de totale oppervlakte kleiner is dan 500 m² waar tijdens de verwezenlijking twee aannemers tegelijk of achtereenvolgens tussenkomen. Deze aanstelling is ook verplicht indien men op voorhand niet zeker is dat de werken zullen uitgevoerd worden door een enkele aannemer. Voor de toepassing van deze reglementering wordt als aannemer beschouwd: elke persoon die activiteiten uitvoert tijdens de uitvoeringsfase van de verwezenlijking van het bouwwerk. De definitie gaat dus verder dan de gewone notie van aannemer;

b) de aanduiding van de persoon op wie de verplichting rust de coördinator-ontwerp aan te stellen. Daarmtrent bestaat er inderdaad een verschil al naargelang de hoedanigheid van de opdrachtgever. In principe rust de verplichting om een coördinator aan te stellen altijd op de bouwdirectie belast met het ontwerp, het is te zeggen bijna altijd op de architect. In afwijking van dit principe mag de opdrachtgever deze verplichting op zich nemen, op voorwaarde dat deze laatste werkgever is. De opdrachtgever-werkgever die van deze afwijking gebruik maakt moet bijgevolg ook alle andere aan de coördinatie verbonden verplichtingen te zijnen laste nemen welke aan de personen belast met de aanstelling van de coördinator toekomen. De gemeenten, die allen werkgever zijn, mogen dus een beroep doen op deze afwijking die uitdrukkelijk vermeld is in de reglementering;

c) de kwalificatie van de persoon die de functie van coördinator-ontwerp mag uitoefenen. Daarmtrent is er geen onderscheid al naargelang de hoedanigheid van de opdrachtgever.

5. a) Pourrait-il invoquer sa bonne foi lorsque celui-ci a fait appel à un architecte pour concevoir le projet?

b) Dans la négative, pourquoi?

Réponse de la Vice-première ministre et ministre de l'Emploi et de l'Egalité des chances du 26 juin 2009, à la question n° 121 de monsieur le député Christian Brotcorne du 15 janvier 2009 (Fr.):

1/ L'article 4bis de l'arrêté royal du 25 janvier 2001 concernant les chantiers temporaires ou mobiles contient trois prescriptions:

a) l'obligation de désigner un coordinateur-projet pour tout ouvrage dont la surface totale est inférieure à 500 m² où interviendront lors de sa réalisation simultanément ou successivement au moins deux entrepreneurs. Cette désignation est aussi obligatoire si l'on n'est pas certain d'avance que les travaux seront effectués par un seul entrepreneur. Pour l'application de cette réglementation est considéré comme entrepreneur, toute personne exerçant des activités pendant la phase d'exécution de la réalisation de l'ouvrage. La définition dépasse donc la notion habituelle d'entrepreneur;

b) la détermination de la personne à qui incombe l'obligation de désigner le coordinateur-projet. A ce sujet il existe effectivement une différence selon la qualité du maître d'ouvrage. En principe, l'obligation de désigner le coordinateur incombe toujours au maître d'oeuvre chargé de la conception, c'est-à-dire, quasi toujours à l'architecte. Par dérogation à ce principe, le maître d'ouvrage peut prendre cette obligation à sa charge, à condition que ce dernier soit employeur. Le maître d'ouvrage employeur qui fait usage de cette dérogation doit en conséquence aussi prendre à sa charge toutes les autres obligations en lien avec la coordination incombant au personnes chargées de désigner un coordinateur. Les communes, étant toutes des employeurs, peuvent donc faire appel à cette dérogation inscrite explicitement dans la réglementation;

c) la qualification de la personne pouvant exercer la fonction de coordinateur-projet. A ce sujet il n'y a pas de distinction selon la qualité du maître d'ouvrage.

2/ Uit hetgeen uiteengezet werd onder voorafgaand punt 1/b) vloeit voort dat een gemeente de keuze heeft: zij kan de verplichting om een coördinator-ontwerp aan te stellen overlaten aan de bouwdirectie belast met het ontwerp, of, zij kan deze verplichting zelf invullen. In dit laatste geval en de eventuele invloed van de wetgeving met betrekking tot de overheidsopdrachten en sommige overheidsopdrachten van werken, leveringen en diensten, buiten beschouwing gelaten, moet de gemeente haar keuze kenbaar maken, aangezien het om een afwijking van een algemene regel gaat.

3/ De verplichtingen die voortvloeien uit het voormeld koninklijk besluit en de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk - want er zijn ook verplichtingen opgenomen in hoofdstuk V van de wet - beperken zich niet tot alleen maar de aanstelling van een coördinator. De opdrachtgever die ondanks zijn hoedanigheid van werkgever, aan de architect de verplichting overlaat, om een coördinator aan te stellen, kan er vanuit gaan dat de architect aan zijn verplichtingen ter zake voldoet. Door voor de aanwijzing van een coördinator door een architect te opteren, zal de opdrachtgever in alle geval tijdens de voortgang van het project geconfronteerd worden met directe of indirecte verplichtingen, met name:

indirect:

- de architect mag de uitwerking van het project niet aanvatten in afwezigheid van de coördinator-ontwerp;
- de aannemers mogen niet met de werken starten in afwezigheid van de coördinator-verwezenlijking;

direct:

- de verplichting om de algemene preventieprincipes toe te passen, inzonderheid bij de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen (wet, artikelen 15 en 17);
- de verplichting om ter gelegenheid van de offerteaanvraag, het veiligheids- en gezondheidsplan bij het bestek te voegen (koninklijk besluit, artikel 30) en zich te laten bijstaan door de coördinator-ontwerp om een onderscheid te maken tussen de offertes die aan dit plan beantwoorden en deze die er niet aan beantwoorden;

Bovendien kunnen de sociale inspecteurs het stilleggen van de werken bevelen krachtens de voorschriften van artikel 3 van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie. Dergelijke tussenkomst gebeurt regelmatig wanneer ze vaststellen dat de toestand inzake het welzijn op het werk op de tijdelijke of mobiele bouwplaats slecht is. Bij zulke tussenkomst leidt het onderzoek op een gegeven moment naar de identificatie van de opdrachtgever en de eventuele overtredingen te zijnen laste.

2/ Il découle de ce qui a été expliqué sous le point 1/b) précédent qu'une commune a le choix: elle peut laisser l'obligation de désigner le coordinateur-projet au maître d'oeuvre chargé de la conception, ou, elle peut remplir cette obligation elle-même. Dans ce dernier cas et nonobstant l'éventuelle influence de la législation relative aux marchés publics et à certains marchés de travaux de fournitures et de services, la commune doit manifester son choix, étant donné qu'il s'agit d'une dérogation à la règle générale.

3/ Les obligations découlant de l'arrêté royal précité et de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail - car il y a aussi des obligations reprises dans le chapitre V de la loi - ne se limitent pas à la seule obligation de désigner un coordinateur. Le maître d'ouvrage qui, malgré sa qualité d'employeur, laisse à l'architecte l'obligation de désigner le coordinateur, peut supposer que l'architecte répond à ses obligations en la matière. En optant pour la désignation du coordinateur par l'architecte, le maître d'ouvrage sera de toute façon confronté lors de l'avancement du projet à des obligations le touchant directement ou indirectement, notamment:

indirectement:

- l'architecte ne peut entamer l'élaboration du projet en l'absence du coordinateur-projet;
- les entrepreneurs ne peuvent pas démarrer les travaux en l'absence de coordinateur-réalisation;

directement:

- l'obligation d'appliquer les principes généraux de prévention notamment lors des choix architecturaux, techniques et organisationnels (loi, articles 15 et 17);
- l'obligation, lors de l'appel d'offres, d'inclure le plan de sécurité et de santé dans le cahier spécial des charges (arrêté royal, article 30) et de se faire assister par le coordinateur-projet pour distinguer les offres répondant à ce plan de celles n'y répondant pas;

En outre les inspecteurs sociaux peuvent ordonner l'arrêt des travaux en application des prescriptions de l'article 3 de la loi du 16 novembre 1972 concernant l'inspection du travail. Une telle intervention se fait régulièrement lorsqu'ils constatent que la situation en matière de bien-être au travail sur le chantier temporaire ou mobile est mauvaise. Lors d'une telle intervention, l'enquête aboutit à un moment ou un autre à l'identification du maître d'ouvrage et des éventuelles infractions à sa charge.

4/ en 5/ Indien er geen coördinator-ontwerp aangewezen wordt, zijn de mogelijke sancties ten aanzien van de persoon belast met deze aanstelling opgenomen in artikel 86 van voormelde wet van 4 augustus 1996. Al naargelang het geval gaat het over de opdrachtgever, de bouwdirectie belast met het ontwerp, hun lasthebbers of aangestelden. Het behoort evenwel aan de hoven en de rechtbanken om de ingeroepen goede trouw te beoordelen, en om de respectievelijke verantwoordelijkheid van de tussenkomende partijen vast te stellen op basis van de feiten.

4/ et 5/ En l'absence de la désignation du coordinateur-projet, les sanctions possibles à l'égard de la personne chargée de cette désignation sont reprises à l'article 86 de la loi du 4 août 1996 précitée. Suivant le cas, il s'agit du maître d'ouvrage, du maître d'oeuvre chargé de la conception, leur mandataires ou préposés. Il appartient toutefois aux cours et tribunaux de juger de la bonne foi invoquée et de fixer les responsabilités respectives des intervenants sur la base des faits.